

Бомбардир

Автор:

Кирило Круторогов

Бомбардир

Кирило Круторогов

Дебют

Футбол – не тільки перемоги, слава, контракти й гонорари зірок, але й тяжкий труд, жорстокі травми, розчарування і втрати. Дебютний роман відомого українського футбольного коментатора й журналіста Кирила Круторогова – одна з перших вдалих спроб подивитися на український футбол із середини, зазирнути за лаштунки «великої гри», зрозуміти ціну сходження на вершини, про які мріють хлопчаки, що вперше ступили на ігрове поле.

Круторогов Кирило

Бомбардир

Шановний читачу!

Спасибі, що придбали цю книгу.

Нагадуємо, що вона є об'єктом Закону України «Про авторське і суміжні право», порушення якого карається за статтею 176 Кримінального кодексу України «Порушення авторського права і суміжних прав» штрафом від ста до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, з конфіскацією та знищенням всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення та обладнання і матеріалів, призначених для їх

виготовлення і відтворення. Повторне порушення карається штрафом від тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією та знищенням всіх примірників, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення, аудіо -і відеокасет, дискет, інших носіїв інформації, обладнання та матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Кримінальне переслідування також відбувається згідно з відповідними законами країн, де зафіксовано незаконне відтворення (поширення) творів.

Книга містить криптографічний захист, що дозволяє визначити, хто є джерелом незаконного розповсюдження (відтворення) творів.

Щиро сподіваємося, що Ви з повагою поставитеся до інтелектуальної праці інших і ще раз Вам вдячні!

Імена героїв і деякі події в цій книжці є вигаданими й ніколи не відбувалися насправді. Тому будь-які збіги назв, ситуацій та імен – випадкові. Водночас автор вважає, що багато проблем українського футболу йому вдалося відобразити досить переконливо.

ПЕРЕДМОВА

Футбол – феноменальна гра, яка підкорила всю планету. Для багатьох його шанувальників це щось набагато більше, ніж просто вид спорту. Тому що в основі футболу – чесна боротьба, а кожний матч – справжня драма, що в ній будь-який учасник за дев'яносто хвилин проживає ціле життя, насичене подіями й конфліктами. Але магія футболу не закінчується з фінальним свистком судді, вона сягає далеко за межі поля для цієї дивовижної гри, і часом найважливіше й найцікавіше відбувається за лаштунками, у повсякденному житті тих, хто дарує нам насолоду своєю грою.

Сьогодні, у добу Інтернету, ми можемо цілодобово стежити за матчами, які відбуваються на всіх п'яти континентах. Преса пропонує нам ретельний аналіз дій гравців на полі, докладну статистику. Про футбол і футболістів знято чимало фільмів – художніх і документальних. Видано безліч довідників, енциклопедій і біографій видатних спортсменів. Але художня література, передусім в Україні, досі здебільшого обминала улюблену гру мільйонів. Ось чому «#Бомбардир» – одна з найперших і, на мій погляд, удалих спроб подивитися на український футбол ізсередини, зрозуміти, яку ціну доводиться платити за сходження на ті вершини, що про них мріють усі хлопчики, які вперше ступають на ігрове поле.

Адже футбол – це не тільки перемоги, слава, контракти й гонорари зірок. Це також каторжна праця, самовідданість, жорстокі травми, розчарування і втрати. Це безупинне змагання передусім із самим собою, це особливі проблеми та спосіб мислення, це фанатична віра в успіх і відмова від безлічі радостей, які дарує людині звичайне життя.

У цьому – головна тема роману Кирила Крутогогова.

Ігор Беланов, володар «Золотого м'яча-1986»

Моему батькові

Глава 1

«Хочеш схуднути без дієт і фізичних навантажень? Телефонуй!»

«Опанувати англійську за місяць? – Ми знаємо, як!»

«Потрібні гроші? – Не проблема!»

Ну й хто ще ведеться на оцей безкоштовний сир?

Поки ескалатор станції «Хрещатик» несе мене вгору, в очі лізуть незліченні лайтборди.

Хоча... За день тут проходять десятки тисяч, і вже напевне знайдеться десяток чи й більше таких, хто вірить, що бажання виконуються самі собою. Поки вони валяються на дивані з ноутбуком на череві, зайняті тим, що строчать пости у Фейсбуці.

Я посміхнувся.

Інше питання: а якщо прикинути, скільки часу я згаяв, стоячи на ескалаторі й тупо роздивляючись навсібіч? Вистачило б і на англійську, і на багато іншого.

За мої неповні п'ятдесят два – декілька місяців, не менше. Особливо тут, на довгому ескалаторі «Хрещатика», яким користуюся найчастіше.

У дитинстві звідси починалися неквапливі прогулянки з батьками головною вулицею. Вистави в Театрі юного глядача, куди нас водили всім класом. А п'яні веселі тури місцями гулянок у дні стипендії в студентські роки? Аякже. Не біда, що потім у кишені лишалися самі дрібняки – дотягнемо, не звикати!.. Ну і, ясна річ, стадіон «Динамо». Те, що основний склад киян тут практично ніколи не грав, не мало значення. Просто я любив це місце. Густе зелене обрамлення трибун улітку, жовто-золотаве – восени. Алеї Маріїнського парку поблизу. На «Динамо» взагалі особлива атмосфера. Якось по-домашньому затишна...

Вивільнившись із задушливого метрополітенівського нутра, я жадібно ковтнув свіжого повітря – і відразу закашляв. Хрещатик потопав у сірій імлі. Десять у передмісті тліють торф'яники, плюс дрібний, майже непомітний, але безупинний дощ. Ніби втрапив на попелище, звідки щойно поїхали пожежники, заливши все к лихій годині й розкидавши жар.

Субота. Друга половина дня саме починається. Місто принишло, перечікує післяп'ятничне похмілля. Жодного затору. Кількість машин на дорогах дозволяє «мчати» зі швидкістю кілометрів п'ятдесят за годину. То й за це спасибі.

Я повернув праворуч і неквапливо попрямував у бік Майдану. Не найкращий час для прогулянки, відверто кажучи, але вже ліпше так, ніж сидіти вдома на самоті, поглядаючи час від часу у вікно: як там погода? Тим більше що я маю мету, так

би мовити, пункт призначення.

Площа після кривавих подій Євромайдану втратила колишню легку й святкову атмосферу, і то, схоже, назавжди. Портрети трагічно загиблих майданівців, імпровізовані меморіали, згаслі лампадки, мокре каміння.

Мимоволі защемило серце, коли ступив на оновлену бруківку. Але зупинятися не став – навпаки, прискорив крок.

До початку матчу зовсім трохи, не більш як півгодини.

Якось так склалося, що в нас, в Україні, основна маса вболівальників приходить на стадіон уже після стартового свистка і залишає свої місця хвилин за п'ять до закінчення першого тайму – щоб не стояти в черзі до вбиральні. Потім іще чверть години в черзі по пиво – і повернення на трибуну в розпал другого тайму... Під час матчу така міграція публіки відбувається постійно, стадіон схожий на розворушений мурашник, і загалом не так важливо, що робиться на полі. Зрештою, що таке футбол? Привід випити, погорлати від душі, зчепитися з таким самим, як ти, посперечатися, вихлюпнути все, що накипіло, і звалити зі стадіону, хрускаючи соняшниковим лушпинням під підшвами кросівок.

Утім, матч, на який я йшов, обіцяв бути інакшим. На іграх «Динамо-2» публіки майже не буває, хоча в команді зібрано найкращу молодь київського гранда. Перша ліга не рівень для розбещених столичних фанів. На таких іграх тусуються лише десятки зо два ультрас, які не перебирають харчами й готові підтримувати будь-яку команду, що грає з літерою «Д» у ромбі на грудях і двома зірками над ним. Ще – декілька працівників клубної прес-служби, два-три колишні гравці основного складу «Динамо» і стільки ж спортивних журналістів із тих, що трохи посунулися дахом на футболі. Щось подібне до міських божевільних. Вони відвідують будь-які ігри незалежно від їхнього статусу й значущості. Ну й жменька літніх уболівальників. Хлопчаків, у яких очі загоряються, коли вони бачать м'яч, газон і все те, що на ньому відбувається, не беремо до уваги – їх завжди вистачає.

А от себе мені до якої категорії віднести? Мабуть, до жодної... З одного боку, я журналіст, останні років десять регулярно пишу про футбол... Але взагалі я інженер-будівельник, ще й із солідним стажем. Просто на якомусь етапі, після перетину позначки в сорок років, довелося все почати спочатку. І рік не в кризі

середнього віку, а в найбанальнішій кризі в галузі будівництва. Яка заморозила купу потенційно прибуткових проектів, після чого знайти постійну роботу стало складно. Природно, сімейні проблеми, п'яте-десяте... Врешті дружина подала на розлучення, забравши із собою доньку-школярку. Нашу трикімнатну на Печерську, що дісталася мені від батьків, довелося розміняти на дві менші – на протилежних кінцях «червоної» гілки[1 - Святошинсько-Броварська лінія Київського метрополітену.]. «Щоб навіть випадково нам із тобою не перетинатися», – заявила дружина.

Самота мене не зжерла. Хоча якийсь час пив, не без того. Але потім футбол, який раніше був для мене чимось на кшталт хобі, став невід'ємною частиною життя. А почалося з того, що одного разу я випадково потрапив у фан-сектор на перший матч сезону – «Динамо» проти «Волині». Молодий сусід запропонував сходити безкоштовно. Часу в мене було вдосталь, то я й погодився. А на трибуні познайомився з хлопцями, багато з яких були вдвічі молодші. Наступного тижня вони потягли мене, безробітного й не обтяженого нічим, крім аліментів, сплачувати які мені не було з чого, на виїзний матч проти «Чорноморця». Липень, суха спека, Одеса, море...

Якось само собою вийшло, що, втягнувшись, хоч і не особливо ганяючись за результатом, я «пробив золотий сезон»[2 - Відвідав усі виїзні матчі своєї команди (жарг.).]. Від Донецька до Ужгорода й від Одеси до Луцька. Не витративши при цьому ані гривні. Незліченні електрички, які у фанів зветься «собаками», якісь мутні домовленості з провідниками плацкартних вагонів, ночівлі в чиїхось знайомих, кілька затримок, кілька ночей у «мавпятнику», горілка, яку охоче підносили «старшому побратимові»... Хлопцям, гадаю, було по приколу – старий дядько мотається з ними, нічим не обтяжує, не ние, а часом навіть може щось підказати: хоч який, а досвід.

А для мене це було як друга молодість.

Адже що таке, по суті, фан-сектор? Сотні й тисячі голосів, які зливаються в один. Однотумці, які мають свої правила й закони. А водночас – безліч особистостей. За межами стадіону кожен живе власним життям, має свою долю, родину, роботу. Там повно людей найрізноманітніших професій, соціального статусу й достатку. І коли вони перетинаються між собою, рано чи пізно трапляються несподівані речі.

Так вийшло й зі мною. В одній досить нетверезій компанії мене познайомили з симпатичним, уже досить літнім чоловіком, який виявився головним редактором

відомого на той час тижневика «Територія футболу». Діло було в травні, до закінчення сезону лишалося всього кілька турів. Ми програли важливий виїзний матч «Дніпру», відрив від «Шахтаря», що дихав нам у потилицю, скоротився до трьох очок. Усі були в напрузі. До поїзда лишалося кілька годин. Дружні «Динамо» фани «Дніпра» покликали нас на чийсь квартиру. Запросили й редактора – провести час до від'їзду.

Я його впізнав одразу – бачив фото в шапках журнальних статей. Писав він енергійно, змістовно, а головне – завжди був готовий до дискусії мало не з будь-якого питання. Ми з ним зчепилися через якийсь незначний привід, помалу завелись і врешті, кинувши компанію, перемістилися на крихітну кухню, де ще довго горлали один на одного, не дуже стежачи за лексикою, як і має бути в людей інтелігентних, але емоційних, напідпитку.

Редактор «Території» виявився моїм ровесником. Так само, як і я, він не мав фахової освіти – прийшов у спортивну журналістику з технарів. І коли його аргументи вичерпалися, він раптом запропонував мені, якщо вже я так завзято відстоюю свою точку зору, викласти її на папері.

Спершу я не звернув уваги на цю пропозицію, сприйнявши її за сарказм: мовляв, язиком ляпати під мухою всі вміють, а на що конкретно здатний ти, розумнику? Можеш зрозуміло написати про футбол? Давай, пиши, подивимося. Ні? То й мовчи.

Пізніше, уже на тверезу голову я все-таки пригадав фінал тієї суперечки. І раптом сповнився амбіцій. Написав про все, про що ми з ним вели мову в тій кухні у Дніпрі, відніс до редакції... І от уже дванадцять років працюю в «Території», останні роки – на посаді заступника головреда.

Тепер ми сперечаємося в редакції. У тому самому тоні. Так, що співробітники глибше втискають у вуха навушники і врубують звук на повну.

Приводів для дискусій у нас вистачає. Наша «Територія футболу» – редакційний офіс, вісім на сім метрів, але взагалі простір цієї гри – усі п'ять континентів, крім хіба Антарктиди. І так уже повелося, що в Україні ми з ним уболіваємо за «Динамо», а з закордонних – я за «Манчестер Юнайтед», а його симпатії належать «Ліверпулю». Це саме собою вже підстава для конфліктів, навіть у дні, коли ці клуби не зустрічаються один з одним. Проте мерсисайдці[3 - Ліверпуль

розташований в англійському графстві Мерсисайд.], попри всі свої переваги й страшенно дорогі трансфери, уже багато років поспіль не мають серйозних трофеїв. Так що на тлі вічно розчарованого начальства я почуваюся на коні. Як тут не лютувати?

Коли 2008-го «Манчестер Юнайтед» грав із «Динамо» в Лізі чемпіонів, я був буквально в паніці: за кого вболівати? Помізкувавши, таки прийняв рішення – і пішов на матч у Києві в гостювий фан-сектор «Червоних дияволів» з їхньою «розою»[4 - Клубний шарф (жарг.)]. А через кілька тижнів раптом здійснилася моя давня мрія, яка колись видавалася нереальною, – і я вирушив до Манчестера в складі делегації «Динамо» як акредитований журналіст. Познайомився з британськими медійниками, побував у клубному музеї, ну й, звичайно ж, на «Олд Траффорд», найкращому, на мій погляд, стадіоні за всю історію футболу. Перед матчем я повідомив прес-аташе киян, що стежитиму за грою не з ложі преси, а з фан-сектора української команди. В обох матчах перемогли британці, забивши у ворота «Динамо» по чотири м'ячі, але чесно зізнаюся – я все одно був по-справжньому щасливий!

2013-го, коли жереб знову привів «Манчестер Юнайтед» в Україну, зробивши суперником «Шахтаря», мій вибір був очевидний – у Донецьку на «Донбас-арені» я знову сидів у секторі гостей. А от побувати в Манчестері ще раз мені не вдалося – вийшла затримка з британською візою. Та пам'ять про першу поїздку в ті краї залишилася назавжди...

Чоловікові, кажуть, належить на віку збудувати дім і народити сина. А ще – посадити дерево. Будинків, скажімо, до сорока років я збудував чимало, щоправда, не для себе; щодо дерев нічого особливого не пригадую; а замість сина народилася дочка. Напевне, тому, що я дуже хотів хлопчика, характер у неї крутий, упертіша за будь-якого пацана. Ну а несподівана поїздка до Манчестера – здійснення моєї давньої мрії – ніби звела нанівець усі минулі життєві невдачі.

Відлига в стосунках із дружиною так і не настала. Та я її й не чекав. Такі речі заново не переграєш. Шляхи наші, як вона й хотіла, більше не перетиналися. Я «одружився з роботою», загруз у ній з головою. Допізна сидів у редакції, вичитуючи верстки шпальт, дивився трансляції через супутник разом із колегами, готував матеріали. Комусь наш специфічний графік не підходив – доводилось розриватися між професією і родиною. У мене ж такої дилеми не було.

Пощастило в одному – дочка від мене не відвернулася. Бачилися ми регулярно, щонайменше двічі на місяць – у дні виплати зарплати й гонорарів у редакції. Але навіть це для неї не було важливим. Я не був у її очах невдахою – та й у власних також. А якби я залишився інженером-будівельником з убогою совковою освітою, що не зумів пристосуватися до зміни часів, – на мені можна було б ставити хрест. Тим більше що мотивації я не мав жодної, крім нескінченного торохтіння дружини через безгрошів'я...

Коли я вийшов на Грушевського, переді мною стали ампірна колонада стадіону й пам'ятник тому, на чю честь його названо. Я пригальмував, щоб трохи віддихатися. Спосіб життя в комбінації з моїми гастрономічними захопленнями останніх років давалися взнаки – схоже, настав час зайнятися собою. Щось на кшталт кросфіту, у помірних дозах. Але якщо чесно зізнатися – не дуже я все це люблю. У спорті для мене гра – все, а нескінченне повторення тих самих вправ...

Отож – саме такі, як я, і підсідають на рекламні трюки в метро на зразок «схуднути не напружуючись». Правда, для цього треба дійти до останньої межі, а мені, слава Богу, до цього ще далеко.

Площа перед стадіоном практично порожня. Десять-п'ятнадцять людей за двадцять хвилин до матчу – смішно казати. Проте дехто з тих, що тупцювали під трибунами, таки звернув на мене увагу. Може, бачили мою фізіономію в журналі або в якомусь із футбольних телешоу, куди мене час від часу запрошують. А може, просто часто впадав в око на стадіонах у різних кінцях міста.

Я кивнув, мені закивали у відповідь. Дехто з усмішкою – мабуть, вирішили, що перед ними один з футбольних ветеранів.

І вся ця впізнаваність – тільки тому, що я намагаюся побачити якнайбільше матчів «живцем». Принаймні тих, що відбуваються в Києві. «Динамо» приймає суперників на величезному «Олімпійському». Донецький «Олімпік» через бойові дії на сході країни вимушено проводить домашні матчі на стадіоні імені Банникова. «Оболонь-Бровар», симпатична команда, грає на власному затишному стадіончику в спальному районі. Там завжди можна потішити себе свіжим і недорогим пивом. «Броварі» в курсі, чим залучити глядача. Іноді їжджу й у Конча-Заспу на матчі динамівського дублю, а крім того, намагаюся не пропускати домашніх ігор «Динамо-2», особливо якщо вони відбуваються не на базі, а в Маріїнському парку. До бази далеченько на маршрутці, а мій двадцятирічний «Опель» дихає на ладан, і я намагаюся тривожити його якомога

рідше...

Дощ посилювався, змусивши мене поквапитися.

Усередині чаші стадіону, на біговій доріжці, без особливого інтересу стежили за розминкою гравців прес-аташе команди гостей, дівчина з прес-служби «Динамо», інспектор матчу – старий пияк із масивним перснем-печаткою, як у кіношних злодіїв у законі. З ними – директор стадіону, кремезний чолов'яга років шістдесяти, завжди підтягнутий, енергійний, з рівною південною засмагою. Ми потисли один одному руки, дівчина простягла мені протоколи матчу й кудись утекла.

– Як газон? – поцікавився я в директора. – Дренаж працює як слід?

– Самі бачите – майже в ідеальному стані.

– У вас як завжди – усе на рівні!

– На тому стоїмо... – Він усміхнувся й відразу півголосом заговорив про щось із інспектором.

Мряка не вгамовувалась, і я попрямував до сусіднього сектора. Там, на самій верхотурі, під козирком, – місця для журналістів.

– Олексію Петровичу!

Я пригальмував, озирнувся. Попід огорожею в мій бік поспішала дівчина з прес-служби «Динамо». Поруч зі мною – здорованем на зріст за сто дев'яносто, з уже окресленим черевцем і задишкою, з коротко підстриженою, але вже сивуватою бородою, – вона здавалася зовсім крихітною й тендітною. Така собі Дюймовочка.

– Тобі чого, красуне?

Дівчина трохи зашарілася.

– Бачила ваше інтерв'ю з Гайдуком...

– Ну і як тобі?

– Найвищий пілотаж! – Вона всміхнулась і миттю змахнула усмішку.– Як він у вас розкрився...

– Розкрився? Та де! Банальне портретне інтерв'ю.

– Це для тих, хто не в курсі. Самі знаєте, як він тікає від журналістів. Не зносить узагалі. А з вами...

– Ну й що, по-твоему, такого сенсаційного він наговорив? Нуль.

– Не має значення. Крок назустріч – уже прогрес... Як він вам здався віч-на-віч?

– Нормальний. Тримає дистанцію, не вихваляється. Не вдає із себе суперзірку.

– Ну нічого. Перебереться до Іспанії, як Коноплянка, там його за дві секунди медійники обламують. Заговорить, ще й як.

– Я чув, ним в Англії цікавляться...

– Думаєте, в Англії в нього вийде?

– Чому ні? Він же як бульдозер. Таким і залишиться – хоч в Англії, хоч в Іспанії. Важче, звісно, буде, ніж удома. Тут на нього вся команда працює, та й суперники слабші. Але, гадаю, хлопець не пропаде... Як там твої підопічні сьогодні, живі-здорові?

– Здебільшого. Тільки Солдатов ще відновлюється після травми. Ну й Торохтій відбуває дискваліфікацію.

– Добре, подивимося, що в них сьогодні вийде...– Я став підніматися на трибуну, щоб нарешті сховатися від вогкої мряки.

Під козирком уже розташувалися тренер молодіжної збірної, що, як завжди, ігнорував закриту VIP-ложу, і кілька моїх досить похмурих колег. На обличчях –

ані грама позитиву. Чи то занадто бурхливо провели вечір п'ятниці, чи футбол Першої ліги не схиляє до веселощів.

– Привіт, Петровичу!..

– І вам, панове! – Мені довелося зробити паузу, щоб віддихатися після сходження.– Ну, хто кого сьогодні: наші ваших чи ваші наших?

– Або перемога, або нічия, або поразка,– ледачим тенорком відгукнувся худий блондин з інтернет-видання.

– Петровичу, і як тобі Гайдук? – утрутився щокатий вусань зі щоденної «Спортивки».

– Хлопець як хлопець. А в чому річ?

– Ну, ти ж інтерв'ю з ним усе-таки зладив.

– А... Та все як зазвичай. Головне – футболіст від Бога! І голова світла.

– Справді?

– Я не штатний психолог, але загальне враження – хлопець просто шаленіє від футболу. Тепер це рідкість. Наша, так би мовити, відповідь Роналду.

– Теж порівняли! – устряв блондин.– Роналду на власній персоні зациклений. Подейкують, що він, до того ж, іще й гей. А Гайдук – тихар. Його в жодній соцмережі нема. І по сотні фото в «Інстаграмі» не постить.

– Думаєш, це має таке значення?

– Має чи не має, але паблік у Фейсбуці або персональна сторінка можуть багато про що розповісти.

– Годі, мужики, команди вже на полі!..

Матч видався так собі – хоча нічого особливого й не очікувалося. Динамівці буквально вигризли мінімальну перемогу над дебютантами ліги. Ті довго сперечалися з арбітром, і на цьому все скінчилося. Без бійок, пенальті й вилучень. Як рядовий день на оптовому ринку.

Післяматчеву прес-конференцію я вирішив проігнорувати. Нудотні скарги головних тренерів – те ще видовище, нічого нового в них немає. Тим більше що я поспішав. О п'ятій почнеться матч «Манчестер Юнайтед» – «Вест Хем». Такі трансляції я ніколи не пропускаю. І намагаюся дивитися не вдома, не в редакції, а в колі київських фанів «Червоних дияволів» за келихом пива.

Ці люди, як і фани «Динамо», набагато молодші за мене. Зазвичай ми збираємося в одному з пабів на Майдані. Там я можу дозволити собі забути про вік, професію і просто стежити за грою, дістаючи чисте задоволення.

Завалившись до закладу, я, однак, не виявив там жодного знайомого обличчя. Навіть за стійкою. Більшість столиків була порожня – мабуть, іще рано, і тільки двоє пом'ятих мужичків, що сиділи біля телевізора, тужно мочили носи у своїх келихах. Таким узагалі начхати, хоч там що відбувається навколо.

Я вибрав місце на диванчику прямо навпроти екрана, на який проектувалося зображення. Попросив офіціанта перемкнути з «Футбол-1» на «Футбол-2», замовив літр світлого і, позбувшись нарешті важкого портфеля з паперами й ноутбуком, улаштувався зручніше. І тільки-но ковтнув, як заверещала моя бувала в бувальцях «Nokia».

«ДОЦЯ» – повідомив дисплей.

«Головне – точно обрати момент!» – пробурмотів я крізь зуби. Зітхнув, прийняв виклик і зовсім іншим тоном вимовив:

– Привіт, рідна! Як ти там?

– Привіт, тату! Все гаразд. Тільки-но закінчилися пари.

– У суботу?

– Ну! Гризу граніт шість днів на тиждень.

– Мати що, не може нагодувати тебе чимось істівнішим?

– Де їй! Вона вічно на роботі. Так що найчастіше годую її я.

– Може, і до мене як-небудь зазирнеш, що-небудь зготуєш?

– Ще чого! Мені до тебе не дорівнятися. До речі – наступного разу сподіваюся на твій фірмовий плов.

– З родзинками?

– Ну... Я, до речі, чого телефоную, – з її голосу зникла грайливість. – Скоро день студента, і я...

На екрані пішла трансляція з «Олд Траффорд». Відразу перемкнувшись, я слухав упіввуха.

– ...розраховую на твою спонсорську допомогу. Як-не-як – професійне свято.

– І на скільки ж розраховуєш?

– Тисячі на чотири.

Я поперхнувся.

– Софіє, це ж натуральний рекет! Журналісти, особливо спортивні, не такі забезпечені люди, як здається читачам.

– Тату, ну ти ж у курсі: я не читаю «Територію».

– Дякую за відвертість! Але суть від цього не змінюється.

– А ще говорять, що журналісти продаються...

– Ти тільки скажи, хто покупець. Я хоч зараз.

– Отже, мені на тебе не розраховувати? – голос дочки впав, у ньому вчулося роздратування.

Якщо цей пасаж моментально не спростувати, доведеться відчути себе останнім мерзотником, який кинув напризволяще дружину з безпомічною дитиною. Чогочого, а вже маніпулювати мною, і то найбільш безвідмовними способами, мати її навчила.

– Що-небудь спробуємо придумати,– приречено пробурчав я.

– Татку, я тебе люблю! Бувай!

– І я теж!

Мій голос завис у порожнечі – дочка вже встигла відключитися.

Настрій відразу скис. До найближчої виплати понад тиждень. І якщо відняти з неї чотири тисячі, на життя залишиться мінімум. Є, звичайно, заначка на чорний день, не дуже велика. Але не той це випадок, щоб її чіпати.

У результаті я розтяг літровий келих на всі дев'яносто хвилин матчу. Свого роду репетиція майбутніх обмежень – і покарання самому собі за м'якотілість. Та й улюблений «Манчестер Юнайтед» не порадував – гра вийшла блідою, як над силу...

Удома я нашвидку поїв. Особливо заморочуватися не став: відварив макарони, змішав із залишками вчорашнього жульєну і за дві секунди ум'яв солідну порцію. На десерт зварив кави, а вівсяне печиво й зефір завжди є на полиці.

Я й справді в останні роки полюбив готувати. Інколи міг витратити купу часу й грошей на щось вишукане. Гостям – а вони траплялися нечасто – мої страви подобалися, їх нахвалювали. А з власним шлунком я завжди жив у злагоді, звідси й зайві кілограми.

Прихопивши чашку, я ввімкнув ноутбук і засів писати звіт про матч для журналу. Стаття пішла з ходу. Матеріал цілком склався вже в голові, а друкувати я міг навіть у цілковитій темряві. Три з половиною тисячі знаків – як із гармати.

Надіславши звіт головредові, я відкрив пошту, виявив кілька непрочитаних вхідних, але згадав, що кава майже охолола, і відклав їх на потім. Коли я знову повернувся до дисплея, на ньому миготів ярличок Skype.

«Скайпом» я користувався нечасто, але він стояв на автозапуску, і я ніби завжди був онлайн. Насправді я лише зрідка зв'язувався за його допомогою з давніми інститутськими приятелями. Для цього був потрібний особливий настрій: скажімо, накотить туга або дістане бажання випити – просто так, без приводу. Одному якось ніяково, а так наче в компанії.

Між іншим, не мій винахід. До цих цифрових застіль привчили мене самі приятелі. Бачитися в реалі вдавалося рідко, часу всім бракувало. Закінчивши КІБІ[5 - Нині – Київський національний університет будівництва й архітектури (КНУБА).], багато з нас роз'їхалися – тоді ще діяв розподіл – або просто повернулися в рідні краї. Кар'єру в будівельній сфері ніхто не зробив – так, дрібний бізнес. Тільки один із нас став якимось поважним чиновником у Росії – чи то у Вологді, чи то у Волгограді.

У «Скайпі» виявилось повідомлення. Писав Кайл Робсон, оглядач одного з манчестерських спортивних видань – ми з ним познайомилися ще під час моєї поїздки до Англії. По суті, він займався тим самим, що і я, до того ж, був у курсі всіх клубних справ «Манчестер Юнайтед». Завдяки цьому знайомству мені іноді перепадала якась ексклюзивна інформація. Періодично ми листувалися та обговорювали матчі «МЮ»: Кайла цікавив погляд збоку. Так чи інак, у своїх публікаціях він час від часу посилався на мою думку. Від відеодзвінків довелося відмовитися – користі ніякої: я дещо розумів з того, що каже мій знайомий, але сам висловлювався переважно жестами. А в Манчестері мені довелося тягати з собою те саме дівчисько з динамівської прес-служби як перекладачку – навіть до пабу, де ми з ним урешті неабияк набралися.

З текстами було легше – я регулярно переглядав англomовні спортивні сайти й помалу опанував термінологію. Та й більшість повідомлень Кайла не були складними – як-от те, що зараз було на екрані:

«Привіт. Ну як тобі гра?»

Я зайшов у Google-перекладач і набрав:

«Добрий вечір! Усе як завжди. Це не чемпіонський футбол! “Олд Траффорд” так свистів, що в Києві було чути навіть без трансляції. Правда?»

Потім я скопіював у віконці переклад і надіслав відповідь.

«Багато нових гравців. Їм потрібний час на адаптацію», – миттєво відгукнувся Кайл.

Я заперечив:

«Але ж це не якісь посередності. Клуб витратив на них понад сто мільйонів євро».

Кайл (мені навіть почулося засмучене зітхання):

«Так, це те, у чому звинувачуватимуть тренера в разі навіть мінімальної невдачі в сезоні».

«Згодний».

«До речі, Алексе, чи не хотів би ти допомогти улюбленій команді?»

«Боюся, я застарий, щоб зіграти за “МЮ”. Чи ти пропонуєш мені місце ван Гала? – я посміхнувся, дивлячись у монітор. – Дякую за довіру, але я можу не впоратися з тиском, який мої й твої колеги чинитимуть на будь-якого наступного головного тренера. І все це через провальну роботу нинішнього!»

«Ні, я цілком серйозно!»

У спілкуванні з англійцями, особливо в листуванні, є велика проблема – труднощі з оцінкою навіть найпростішого на вигляд тексту. Важко зрозуміти, особливо до ладу не знаючи мови, що вони жартують. З іншого боку, ти можеш сприйняти

фразу в іронічному ключі, тоді як в англійській вона має інше значення – стало й абсолютно серйозне. Легко втрапити на слизьке, а часом і образити людину мимоволі.

«Що ти маеш на увазі?»

«З твого дозволу, я дав твій e-mail містерові Гленну Бейлі. Він працює в структурі клубу. Гадаю, він має намір тобі щось запропонувати».

«Що саме запропонувати?» – я мимоволі напружився.

«Він про все повідомить у листі. Сподіваюся, ти не ображаєшся, що я поділився твоїми персональними даними?»

«Ні, звичайно, ні».

«О'кей, тоді я далі працюватиму. Хай щастить!»

Я підвівся з-за столу і пройшовся кімнатою. Глянув у вікно – уже остаточно споночіло. У жовтому світлі ліхтаря було видно, що лле як із відра.

– У нас тут свій туманний Альбїон,– пробурчав я, зачиняючи квартиру.– Тільки з футболем гірше.

Я знову підсів до ноутбука й відкрив пошту. Спам – як і всюди.

Заробляй 500\$ на день.

Нічний розпродаж.

Анонімний секс-шоп.

Нудьгуєте? Тоді зазирніть до нас.

Оксана, 28 років, підморгнула Вам.

У купі сміття знайшлося кілька повідомлень від читачів «Території». Я листувався з ними за допомогою e-mail, бо все ще намагався триматися далі від соціальних мереж. І ще один лист – від Glenn Bailey.

Я відкрив його, скопіював текст і нетерпляче вставив у віконце перекладача. Ця історія починала мене інтригувати. Після певної адаптації це мало приблизно такий вигляд:

«Шановний пане Приходько!

Вашу електронну адресу дав нам містер Кайл Робсон із “Манчестер тудей”. Я представляю скаутську службу футбольного клубу “Манчестер Юнайтед” і відповідаю за регіон Східна Європа.

Для вас, напевно, не буде несподіванкою, якщо я скажу, що наш клуб зацікавлений у послугах нападника ФК “Динамо” (Київ) Сергія Гайдук (№ 99). Ми стежимо за багатьма талановитими футболістами по всьому світу, і Сергій Гайдук заслуговує бути серед них.

Як Вам має бути відомо, наш клуб завжди відповідально підходить до подібних рішень. Перш ніж розпочати переговори про трансфер того чи іншого футболіста, ми докладно вивчаємо все, що з ним пов’язане. Це стосується не тільки ігрових якостей і статистики. Нам важливо знати багато речей, аж до дрібниць. У тому числі: спадковість, дитячі хвороби, травми в минулому, загальний стан здоров’я. Особливості характеру. Психологічні проблеми. Проблеми з алкоголем. Проблеми із законом. Сексуальна орієнтація. Наявність постійного партнера. Як футболіст поводить себе в повсякденному житті. Його звички, смаки, переваги, а також усе, що тут не згадане, але може дискредитувати клуб, якщо буде опубліковане в медіа після того, як він стане нашим гравцем.

Пан Робсон рекомендував нам Вас як одного з найкращих спортивних журналістів України. Крім того, він схарактеризував Вас як людину, для якої наш клуб, якщо можна так висловитися, небайдужий. Навіть більше: я ознайомився з Вашим нещодавно опублікованим інтерв’ю із Сергієм Гайдуком і дійшов висновку, що у Вас із ним непоганий контакт. Тому, з огляду на сказане, хочу запропонувати вам співпрацю – але на умовах цілковитої конфіденційності.

У тому разі, якщо Ви зможете надати нам максимально вичерпну інформацію про персону Сергія Гайдука, ми готові сплатити вам 8000 (вісім тисяч) фунтів стерлінгів. Окремо у ваше розпорядження буде виділено 2000 (дві тисячі) фунтів стерлінгів для покриття накладних видатків.

Якщо Ви зацікавлені в цій співпраці, будь ласка, дайте відповідь на цей лист і зазначте номер Вашої кредитної картки. Термін виконання роботи – тридцять днів, відлічуючи від дати позитивної відповіді на нашу пропозицію. Крім того, Вам треба буде підписати документ про нерозголошення умов і мети нашої співпраці. Він міститься в доданому до цього листа файлі. У разі порушення умов угоди Вам, як мінімум, буде безстроково відмовлено в британській візі.

Покладаючись на вашу порядність і з найкращими побажаннями – Гленн Бейлі».

Я стомлено потер обличчя долонями.

Повірити в реальність такої пропозиції непросто. Розіграш? Хтось із редакції – тим більше, на тлі недавнього інтерв'ю? Але до листа дійсно було прикріплено файл, який після перекладу виявився стандартним контрактом про надання послуг із ретельно прописаними умовами співпраці, сумою винагороди й акцентом на повній конфіденційності.

Надто складно для жарту-розводки.

Я вийшов на кухню, дістав із холодильника почату пляшку недорогого коньяку, наповнив чарку й одразу її спорожнив. Усередині потеплішало. Не видихаючи, повторив, кинув до рота скибочку лимона, зажував.

У голові прояснилося. Мене охопив азарт. Ця авантюра вже не здавалася мені такою абсурдною. Аж настільки не здавалася, що я рішуче повернувся до ноутбука, знайшов у пошуковику, як ставити електронний підпис на документах, і зробив усі необхідні операції.

Потім, додавши кілька ввічливих рядків, зазначив номер своєї кредитки й надіслав усе разом містерові Гленну Бейлі.

Відіспатися в понеділок так і не вдалося.

Як зазвичай, неділя видалася метушливою. Я вичитував і редагував матеріали фрилансерів, що надходили з міст, де відбувалися матчі українського чемпіонату, готував до публікації власні матеріали й коректував огляди європейських турів. Усе це затяглося до глибокої ночі.

Щойно зверстаний номер пішов у друк, головред, який посварився з дружиною і через це не поспішав додому, запропонував випити. Я розумів, як кепсько в нього на душі і як йому кортить виговоритись. І жалів – дружина в нього не янгол, ну не пощастило. Але допомагати зализувати душевні рани не мав наміру. Впорається сам, а в мене інші проблеми.

Якщо чесно – я збирався просто з ходу розробити план дій. Попри те що, навіть підписавши контракт, я досі не був упевнений у реальності його існування. І не знав, чи радіти. Тим більше що зобов'язання, яке я на себе взяв, виконати не так і легко. Подібна робота не має нічого спільного навіть із журналістськими розслідуваннями – тут не допоможуть ані уява, ані легкість пера. Цим людям у «МЮ» потрібні факти, тільки факти. Точні, які піддаються перевірці. У тому числі ті, які дехто будь-що намагається приховати. І вже, звичайно, не ті нісенітниці, які можна за дві години нарити в Інтернеті.

Гайдук абсолютно закритий, у цьому я переконався. Тим більше темнитиме й плутатиме карти його агент. Моя цікавість здаватиметься дивною. Керівництво клубу, навіть якщо надіслати офіційний запит, відбудеться відписуванням. Федерація футболу... у цієї структури взагалі вся документація під грифом «Суворо конфіденційно». Англійці ж люди допитливі, балачки й плітки їх не цікавлять. І гроші, нехай і невеликі за мірками сучасного футболу, марно витратити не стануть. Недарма весь їхній клубний менеджмент – чітка замкнена система, механізм, покликаний забезпечувати цілковиту віддачу команди за оптимальних умов.

Словом, я позбувся приятеля-головреда, переконавши його укласти перемир'я із супротивником, а щоб він не передумав, навіть провів від нашого офісу в будинку «Преси України» до вже зачиненої станції метро «Шулявська». Туди, де він, затримавшись, зазвичай ловив якогось «бомбилу».

Дорогою назад я купив у нічній забігайлівці два гарячі сендвічі з куркою та сиром, а до них – найбільший стакан кави. Повернувшись до офісу, я сів за редакційний комп'ютер – тепер уже на самоті. У вухах дзвеніло – мабуть, тиск скаче. Утома давалася взнаки. Але розслаблятися не випадало.

Миттю впоравшись із їжею, я залпом проковтнув каву й поліз у Гугл із запитом «Сергій Гайдук».

Найкращий бомбардир двох останніх сезонів чемпіонату України. Найкращий футболіст України 2014-го. Гравець національної збірної.

Я відкопав купу аналітичних матеріалів, пов'язаних із його участю в окремих іграх і на певних відрізках сезону, а понад те – численні міркування журналістів щодо того, чи не час йому нарешті перебратися до Європи і в який саме клуб. Далі йшли післяматчеві коментарі самого Гайдуга. Усі як один – з того розряду, коли тексти на ходу пишуть у прес-службі. Жодного людського слова. Ну й, звичайно, купа фейкових новин про ймовірні трансфери чи не в усі провідні клуби Європи, про зацікавленість у його персоні тренерів «Реала», «Барселони», «ПСЖ», «Баварії» та інше в тому ж дусі. Футбольні оглядачі навперебій цитували агента Гайдуга, а сам Сергій усі хоч трохи гострі питання журналістів переадресовував до нього ж, удаючи, що нічого в цьому не тямить.

Очевидно, агент і був головний розповсюджувач цих чуток, які підігрівали інтерес до клієнта. Елементарний трюк, гра на підвищення вартості гравця. Така інформація, що насправді не є інформацією, найпершою привертає увагу вболівальників, і, відповідно, усі в плюсі – і агент, і журналісти, що публікують явно невірні факти. Найчастіше не безкоштовно...

Я знов забив у пошуковий рядок «Сергій Гайдук» і подивився рейтинг найчастіших запитів, пов'язаних з його іменем. Випало:

Сергій Гайдук зарплата

Сергій Гайдук дівчина

Сергій Гайдук дружина

Сергій Гайдук особисте життя

Сергій Гайдук вконтакті

Сергій Гайдук інстаграм

Нормально. Що зазвичай цікавить пересічних уболівальників і дівчат, які запали на молоду зірку? Скільки заробляє, з ким спить, як проводить час... Якщо цього немає в пресі або хоч на якомусь сайті, можна виловити якісь крихти в соціальних мережах – на те вони й мережі, тенета...

Погуглив «Сергій Гайдук інтерв'ю» – виявив безліч передруків моєї нещодавньої бесіди з ним – без зазначення джерела і, як водиться, без імені автора. Спливла й чиясь публікація п'ятирічної давнини – коли Сергій на правах оренди перейшов із «Динамо» в мелітопольський «Маяк», який грав за тих часів у Першій лізі. Не надто інформативно, але там виявилось коротке інтерв'ю:

«Сергій Гайдук: представляємо новачка

Про цього гравця поки що мало хто знає, але фахівці вважають його майбутньою зіркою українського футболу, порівнюючи із самим Андрієм Шевченком.

Двадцятирічний нападник Сергій Гайдук прийшов у нашу команду з київського «Динамо». І вже встиг справити враження на мелітопольських уболівальників.

Нам удалося поспілкуватися з молодим нападником:

– Сергію, раді вітати вас у складі нашої команди. Розкажіть трохи про себе.

– Я центрфорвард, можу зіграти й по всьому периметру атаки.

– Вихованцем якої футбольної школи ви є?

– Гадаю, все-таки динамівської. Хоча починав у Дніпропетровську, потім трохи пограв у Харкові, тоді опинився в молодіжній команді «Динамо».

– Ваші найсильніші ігрові якості?

– Не знаю. Питання не до мене... Скажу тільки, що найбільше люблю забивати.

– З чого почалося ваше захоплення футболом?

– Скільки себе пам'ятаю, завжди мріяв стати професійним футболістом.

– Чи підтримували вас у цьому батьки?

– Скажімо так: не були проти. Але я не хотів би торкатися цієї теми. Я прийшов у команду набути досвіду й допомогти їй перемагати. Збираюся робити це на футбольному полі, а гаяти час на розмови про особисте вважаю зайвим...

Сергій Гайдук гратиме в нашій команді під номером 99. Ми бажаємо йому успіхів і віримо, що він зможе принести чимало користі “Маяку”!»

Знову ж таки – робота провінційної прес-служби. Правда, хлопці з клубів Прем'єр-ліги теж коли-не-коли радують стилем, від якого за версту відгонить канцелярією та «Советским спортом». Незважаючи на це, я дещо занотував, скопіював усі посилання з перших десяти сторінок пошуковика, а потім перевірив мало не сотню аркушів казенного паперу на роздруки. Тепер – додому.

Виспатись, як я вже казав, не вдалося. Падаючи в ліжку, я забув вимкнути мобільник, і рівно об одинадцятій підвівся від його пронизливого вереску.

Я застогнав, почекав трохи в надії, що тому, хто телефонує, набридне слухати довгі гудки, але потім однаково потягся за телефоном.

– Доброго дня, Олексію Петровичу! – почув я зовсім не знайомий, але цілком приємний жіночий голос.

– Ранку...

– Перепрошую?!

– Доброго ранку, кажу.

Дівчина на мить розгубилась, але відразу повернулася до завченого тексту:

– Мене звати Оксана, я представляю службу клієнтської підтримки «Вашого банку».

– Нехай. І що спонукало?

– Олексію Петровичу, на ваше ім'я надіслано грошовий переказ у розмірі двох тисяч фунтів стерлінгів. Відповідно до постанови Національного банку України, грошові перекази, надіслані в іноземній валюті, ви можете одержати тільки в національній валюті, тобто в гривнях. Щоденна транзакція не може перевищувати двадцяти тисяч гривень. Національним банком на сьогодні встановлено такий курс: за один фунт стерлінгів – тридцять п'ять гривень. Таким чином, на ваш поточний рахунок зараховано сімдесят тисяч гривень рівно...

Тут я остаточно прокинувся.

– У вас є до мене питання? – поцікавилася дівчина. – Я можу вам чимось допомогти?

– Ні, сонечко, дякую дуже!

Мене охопило збудження. Отже, все правда! Англійці переслали обіцяні дві тисячі! Особисто мені цього вистачило б на рік цілком стерпного життя – якби не регулярні набіги любої дитини й дедалі вищі, аж до озвіріння, комунальні платежі.

Я швиденько приготував омлет по-каталонськи (якщо хто не в курсі, це звичайний омлет, тільки з шинкою, помідорами й тертим сиром) і висьорбав цілий чайник міцного зеленого чаю з лимоном і м'ятою. Переказ із Британії спрацював як гонг перед початком раунду, і зволікати з виходом на ринг не випадало. Ще звечора я вирішив, із чого почну, тому квапливо повкидав у дорожню сумку деякі речі, електробритву й зубну щітку, зверху прилаштував ноутбук і буквально вибіг на вулицю.

Дорогою до метро зателефонував дочці, повідомив, що їду на кілька днів. Тому якщо вона хоче одержати спонсорську допомогу, то повинна о другій дня – і ні на хвилину пізніше – чекати біля головного входу залізничного вокзалу.

Ну, в таких ситуаціях вона в мене взірець пунктуальності!

Мій квапливий від'їзд цю двадцятирічну красуню не дуже зацікавив. Зате оперативність, із якою я виконав її прохання, здивувала. Одержавши обіцяне, вона цьомкнула мене в неголену вилицю, побажала успіху – і відлетіла.

Кінець ознакомительного фрагмента.

notes

1

Святошинсько-Броварська лінія Київського метрополітену.

2

Відвідав усі виїзні матчі своєї команди (жарг.).

3

Ліверпуль розташований в англійському графстві Мерсисайд.

4

Клубний шарф (жарг.).

5

Нині – Київський національний університет будівництва й архітектури (КНУБА).

Купить: https://tellnovel.com/krutorogov_kirilo/bombardir

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)